

GENT IN 1865

2 januari : De maatschappij Zonder Naam, die tot heden gevestigd was in het koffiehuis Fauconnier naast de Minardschouwburg, is verhuisd naar de zaal Sodaliteit.

10 januari : Le Bien Public publiceert de volledige tekst van de encycliciek Quanta Cura en van de Syllabus. Le Bien Public zal in een aantal artikels de encycliciek verdedigen, terwijl de liberale Journal de Gand het document zal kritiseren.

20 januari : Coupon 24 van de aandelen van de Société Linière Gantoise (waarde duizend frank) zal uitbetaald worden aan vijftig frank.

22 januari : In de zaal Parnassus werd een meeting gehouden. Volgens het verslag van de politie waren er een 250 toehoorders. Deneef Edm., voorzitter van de mecaniekers en De Ridder Jan, voorzitter van de wevers, voerden er het woord.

1 februari : De eerste opvoering van de opera Mireille van Gounod (geschreven in 1864) mag een waar kunstfeest genoemd worden. De toondichter, die de opvoering bijwoonde, werd geestdriftig toegejuicht door het publiek. Na de voorstelling bracht de Koormaatschappij een serenade aan de kunstenaar, die verbleef in het Posthotel.

In al de Gentse kranten verschijnen brieven van Belgische zouaven, die vertrokken naar Mexico.

5 maart : Te Gent overleed de heer Lacoste, opperbevelhebber van de burgerwacht. Lacoste werd geboren te Gent op 22 oktober 1794. Na zijn opleiding in de school van St.-Cyr werd hij onderluitenant bij het Frans leger in 1813. In 1814 is hij eerste luitenant in een regiment van het Hollands leger om einde 1830 majoor te worden bij het Belgisch leger. Kolonel in 1841 wordt hij bevorderd tot luitenant-generaal in 1856. Hij ging op rust in 1857 en werd dan opperbevelhebber van de Gentse burgerwacht.

De cavalcade van de Zonder Naam heeft tijdens carnaval 5 607,49 fr. opgebracht.

Les journées de carnaval sont des orgies patronnées par le libéralisme. (Le Bien Public). Er werd tijdens carnaval een Vlaams liedje verkocht, waarvan we de tekst niet terugvonden, maar waarin volgens Le Bien Public "le bureau du Bien Public y est qualifié de smeerige ransel, style de Baes Kimpe et de son rédacteur en chef". (bedoeld wordt de krant De Stad Gent).

Le Nouvelliste zal schrijven : "Le bal du grand théâtre a attiré la foule et l'on s'y est trémoussé depuis onze heures du soir jusqu'à cinq

OPENBARE
MEETING

DOOR

EDM. DENEFF,

Op **ZONDAG** aenstaende **22 January 1865,**

OM 10 1/2 URE 'S MORGENS,

In de Zael van PARNASSUS, Houtlei.

Alle Werklieden, het zy gelyc van welk ambacht, worden nitgenoodigd deze **MEETING** by te woonen. Eenieder zal het vrygelaten zyn er het woord te voeren, mits zich aangegeven te hebben op het Bureel.

ORDER VAN DEN DAG :

- 1° De meeting: hunne noodwendigheid, hun regt, hunne voorbereiding.
- 2° De meeting in Amerika.
- 3° Betrekkingen der meesters en knechten in Amerika.
- 4° Hoe men in België tot dit doel geraken zal.

Aan den ingang der Zael zullen Petitiën ter tafel neerliggen, ter onderteekening van een ieder.

Des. — Drukkery van F. BAGE, Volvinkerswaeg, 101

heures du matin sans interruption.”

12 maart : Te Gent overleed Adolphe Neyt. Hij werd te Gent geboren op 11 mei 1804 als zoon van een koopman. Onder het Verenigd Koninkrijk was hij luitenant bij de schutterij. Na 1830 bestuurde hij met zijn vader een suikerraffinaderij, die gevestigd was op de Coupure. In 1848 wordt hij lid van de gemeenteraad en lid van de kamer van Koophandel. Lid van de provincieraad in 1854 wordt hij verkozen tot volksvertegenwoordiger in 1857. Hij was geen kandidaat meer voor de verkiezingen in 1861. A. Neyt werd burgerlijk begraven.

15 maart : De gemeenteraad wijzigt het reglement op de beluiken. In de nieuwe beluiken mag de bebouwde oppervlakte niet meer bedragen dan de helft van de oppervlakte van het beluik; de toegang tot het beluik mag niet overbouwd zijn.

20 maart : De katholieke Kring, die thans reeds 600 leden telt, heeft het hotel de Nockere aangekocht, waar de Handels- en Nijverheidskring zijn lokaal had.

25 maart : Op het kerkhof van de Dampoort werden door werklieden vergezeld van een politieagent een vijftal grafkelders, die gebouwd werden op last van de commissie van de kerkfabrieken afgebroken. Er volgt natuurlijk een klacht door de pastoors van Sint-Baafs, van Sint-Jacobs en van het H. Kerst, terwijl De Baets de minister in het parlement interpelleert.

31 maart : In een artikel in verband met het ontwerp van het reglement op de begrafenissen schrijft Le Bien Public over Fr. Laurent : “Il trône en maître à l'hôtel de ville; il mène à la baguette le docile troupeau de nos conseillers communaux”.

5 april : Peter Benoit heeft een concert in het Casino gedirigeerd.

11 april : De gemeenteraad bespreekt de begroting. Guequier verdedigt de afschaffing van een toelage van 5000 fr. aan de maatschappij, die de paardenrennen inricht. Fr. Laurent verklaarde : “De paardenloopen zijn door de rijken ingevoerd en zijn het vermaak van de rijken. Het is dus billijk, dat dezen de uitgaven dragen. Aan de koersen is er niets schoons en goeds”. De toelage wordt gestemd met veertien stemmen voor en zes tegen. De tegenstemmers waren Fredericq, Voituron, Laurent, Wagener, Dubois en Guequier.

De verkoop van de oude Sint-Annakerk in de Lange Violettenstraat, groot 457 m²., voor de som van 19 050 fr. wordt door de gemeenteraad goedgekeurd.

21 april : De gemeenteraad keurt een reglement op de begrafenissen

goed. Het verslag, dat niet minder dan 91 bladzijden telt plus nog 64 bladzijden bijlagen, werd opgesteld door Fr. Laurent. Daarmede kennen we ook de strekking van het rapport en het reglement. In het verslag worden de volgende problemen behandeld : de grootte van de kerkhoven (volgens het verslag thans onvoldoende), de scheiding van de graven per eredienst, wie moet en wie mag begraven worden op een gemeentelijk kerkhof, het kerkhofpersoneel - thans werd dit personeel nog aangesteld door de geestelijke overheid -, de toelating tot begrafenis. Het reglement telt niet minder dan 86 artikels.

Art. 7 bepaalde : "Het personeel der kerkhoven bestaat uit een bestuurder der begrafenissen, een bewaarder voor ieder kerkhof, een grafmaker, twaalf dragers, een ceremoniemeester." De bestuurder zetelt op het stadhuis, is een adjunct-politiecommissaris en geniet een jaarwedde van 2000 fr. De bewaarders hebben de graad van politie-agent en ontvangen duizend frank per jaar; ze houden het register van de begrafenissen bij. De grafmakers verdienen 600 tot 800 fr. per jaar. De dragers stonden onder het bevel van de ondernemer van de begrafenisplechtigheid en werden door de ondernemer betaald. We moeten nog art. 85 vermelden, dat bepaalde : "De muren, die het zoo gezegd protestantsch van het zoo gezegd katholiek kerkhof in het voorgeborchte van de Brugsche poort en het zoo gezegd joods van het zoo gezegd katholiek kerkhof in het Heuvelpoortvoorgeborchte afscheiden, zullen afgebroken worden". (zie Mémorial administratif de la ville de Gand 1865). Een reglement stemmen en het uitvoeren zijn twee verschillende zaken. Einde 1866 wordt het nieuw reglement nog niet toegepast. Dat weten

we onder meer door een incident op het kerkhof van de Dampoort. Begin december 1866 zou een zekere Schilpp, muzikleraar aan het conservatorium en protestant, begraven worden op het kerkhof van de Dampoort. Toen de lijkstoet op het kerkhof kwam, verhinderden vrienden van de overledene, dat hij zou begraven worden op het kerkhof en drukten de wens uit, dat de overledene zou begraven worden op het protestants kerkhof van de Brugse poort. Hierop werd de lijk-kist in een bergplaats geplaatst. Uit het onderzoek ingesteld door een politiecommissaris bleek, dat de toelating tot begraving werd afgeleverd door de koster van de Sint-Baafskathedraal en dat broeder Bernard, recollet en die belast was met de begrafenissen op het kerkhof van de Dampoort, al de nodige schikkingen had getroffen. (Verslagen van de gemeenteraad deel 61) Pas in de begroting voor 1867 vinden we bij art. 12 punt 13 een voorziene uitgave "drie grafdelvers aan 1000 fr.," wat niet in overeenstemming is met het reglement. De bestuurder en de bewakers worden niet aangesteld. Wel is er een stadsbediende, die ook met andere opdrachten is belast, die nu het toezicht krijgt op de kerkhoven en hiervoor een vergoeding ontvangt van 400 fr. per jaar.

Een begroting stemmen en ze uitvoeren zijn nog eens twee verschillende zaken. In het register van de uitgaven (S.A.G. reeks a 3/3) vin-

den we voor 1867 slechts één grafdelver, die maandelijks 90 fr. ontvangt. Soms wordt hij aangeduid als "fossoyeur temporaire". Zelfs in 1871 vinden we slechts een grafdelver, die thans maandelijks 83,33 fr. ontvangt (dit is dus een jaarwedde van duizend frank).

Trouwens op 7 juni 1865 lezen we in de Nouvelliste : "Le collègue échevinal ne portera pas devant le conseil le deuxième projet de règlement en ce qui concerne les inhumations de manière que le premier règlement déjà voté resterait lettre morte".

De gemeenteraad heeft tijdens een geheime zitting besloten de feesten der wijding van de bisschop niet bij te wonen. De Gazette van Gent schrijft vernomen te hebben, dat de korpsoverste van de burgerwacht van Gent besloten heeft, dat de burgerwacht de plechtigheden van de wijding van de bisschop niet zal bijwonen.

23 april : Nauwelijks zijn de eerste warme dagen daar, of de gevaarlijke en tevens zedeloze tonelen der naakte zwemmers hebben weer elke dag in de Rietgracht plaats. (Beurzencourant)

1 mei : Heden had in de Sint-Baafskathedraal de plechtige wijding plaats van bisschop Bracq door kardinaal Sterckx. 's Anderendaags deed de bisschop zijn plechtige intrede in de stad Gent. De straten waren versierd met mastbomen en vlaggen. Er was een massa volk op de been, een ontelbaar aantal buitenlieden waren naar de stad gekomen. De bisschop vertrok uit het klooster van de Visitatie te Sint-Amandsberg, klooster en school, die door Mgr. Bracq waren opgericht. De feeststoet ging langs de Vrijdagmarkt naar het bisdom. 's Avonds waren talrijke gebouwen verlicht. Op donderdag 4 mei werd een ontvangst in het bisschoppelijk paleis ingericht. Op de ontvangst bemerkte men onder meer de liberale schepenen Aug. De Cock en Am. De Leu alsook de liberale senator Grenier-Lefebvre en oud minister Rolin.

10 mei : De Nieuwe Wandeling levert thans een prachtig uitzicht. Reeds verleden jaar was het deel voorbij de windmolen in een heerlijke tuin herschapen. Thans is er ook een tuin aangelegd langs de kant van de Coupure. De boulevard achter Akkergem is ook zo goed als voltrokken en de brede wandeling strekt zich uit van af de Coupure tot aan de Leie achter de Bijloke waar later een brug zal gelegd worden. Het bestuur van het Willemsfonds heeft besloten op 1 juni zijn volksbibliotheek te openen in een zaal van de Minardschouwburg palend aan de Estaminet Fauconnier, ingang langs de Corianderstraat.

9 juni : Sedert enkele dagen is men met de afbraak begonnen van de oude Sint-Annakerk. Eergisteren zijn de klokken neergelaten. Volgens de Beurzencourant van 11 juni heeft men er grafkelders ontdekt, o.a.

Feestelijke optocht op 2 mei 1865

van Marten Volcaert, schepen te Gent in 1539.

14 juni : Pas einde mei verschenen in de kranten berichten over de gebeurtenissen in Mexico. Op 11 april werden te Tacambaro 250 Belgische vrijwilligers van het legioen verslagen door 3 500 Mexicaanse soldaten. Hierbij sneuvelden zeven officieren en veertig manschappen. De overlevenden werden gevangen genomen. Majoor Tydgadt Constant, geboren te Gent in 1827, officier, werd gekwetst en overleed aan zijn verwondingen.

Op 14 juni had in de Sint-Baafskathedraal een lijkdienst plaats voor

de gesneuvelde Belgen. De katafalk was versierd met allerlei wapens. De Gentse tekenaar T'Felt maakte een tekening van de kerkversiering. De mis werd bijgewoond door talrijke militairen en door leden van de burgerwacht en van het gerecht.

25 juni : De dividend van de aandelen van de Société de la Lys bedraagt voor 1864 vierhonderd frank per aandeel, waarvan de waarde 2350 fr. bedroeg op de beurs te Gent op 26 juni.

Reeds in maart zal Le Bien Public schrijven : "Telle est la prospérité de la filature du lin pendant l'année qui vient de s'écouler, que l'une des grandes sociétés linières de notre ville va. disposer pour 1864 d'un dividende de 40 %. (De uitgifteprijs van de aandelen bedroeg 1000 fr.)

Te koop :

Salvatorstraat 74 : huurprijs 56 fr. per trimester

Salvatorstraat 76 : huurprijs 16 fr. per maand

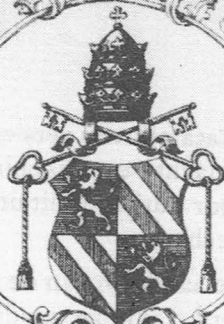
Salvatorstraat 78 : beluik van achttien woningen : gemiddeld 1,36 fr. per week en per woning.

Klein Meerhem 2 : 1,85 fr. per week

Engelandgat 16 (hoek Watergraafstraatje) 37,50 fr. per maand

26 juni : Door de studenten wordt aan prof. dokter Bruggraeve zijn borstbeeld, werk van Van Eenaeme, overhandigd. In een toespraak wordt er aan herinnerd, dat dokter Burggraeve voortdurend geijverd heeft om de fysische en morele toestand van de arbeider te verbeteren. In zijn dankwoord zegt de hoogleraar : "L'amélioration de la vie domestique de la classe ouvrière, tel est donc le noeud de la question". 's Avonds brachten de studenten aan hun hoogleraar een serenade; voorafgegaan door de muziek van de Verenigde Artiesten stapten ze op per twee en omringd door een rij commissionaires, die een honderd fakkels droegen.

1 juli : Vanaf 16 juni verschijnt dagelijks een bericht aan de lezers in de Journal de Gand, waarin wordt medegedeeld, dat vanaf 1 juli de prijs van een abonnement verlaagd wordt van tien frank tot vijf frank per trimester. Tevens wordt medegedeeld, dat vanaf 1 juli de krant L'Echo des Flandres zal samensmelten met de Journal de Gand en dat de abonnees van L'Echo des Flandres de Journal de Gand zullen ontvangen. De krant verschijnt 's namiddags om een uur. Vanaf 19 juni wordt de titel Journal de Gand met als ondertitel L'Echo des Flandres. Waarom deze samensmelting ? Vermoedelijk was de Journal de Gand in 1861 verkocht aan de Gentse liberale associatie met als geldschieder burgemeester Ch. de Kerchove. De uitgave van de beide kranten was

BANQUET
OFFERT PAR
Monseigneur Henri François
BRACQ
XXII. EVÊQUE DE GAND
à l'occasion de son Sacre
le 7 Mai 1865.

MENU.

Potage Printanier
Hors d'œuvre.
Bouchées à la Reine
Relevés.
Carbot sauce hollandaise.
Filets de bœuf à la Godart
Entrées.

Jambon au Vin de Madère
Quartier d'agneau à la Normande
Cotelettes à la Duchesse
Poulets de grains à la Bechamelle
Légumes.

Aperçus en branches
Petits Pois.

Rotis.
Dinde truffée à la Périgord
Faisan de Bohême piqués

Plats froids.

Salmon en gelée
Buisson de homardo.

Pâtisseries.

Mougat impérial
Meringues
Glaces panachées

Ananas, Fraises, Fruits
et Dessert.

allicht deficitair en had de samensmelting een gezondmaking van de financiële toestand tot doel. (1)

10 juli : Heden overleed Constant de Kerkchove, oud burgemeester van Gent. Constant de Kerchove werd te Gent geboren op 31 december 1790. In 1810 trad hij in dienst van het Franse leger als luitenant bij de ruitery. In 1842 werd hij burgemeester van Gent als opvolger van Van Crombrugge J., die overleed op 10 maart 1842. Hij was senator van december 1851 tot juni 1855. Na de nederlaag van de liberalen bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1854 werd hij als burgemeester opgevolgd door Delehaye. In 1855 verliet Constant de Kerchove het politiek leven. Hij werd begraven te Wondelgem. De lijkdienst in de kerk te Wondelgem werd bijgewoond door bisschop Bracq.

16 juli : Op het kerkhof van de Heuvelpoort werd het grafmonument van Van Peene ingehuldigd. Een optocht, waarin naast talrijke Gentse verenigingen ook toneelmaatschappijen uit Brussel, Brugge, Deinze, Ieperen, Dendermonde en Kortrijk opstapten, trok van de Kouter naar het kerkhof. Aan het graf sprak Felix Boone.

22 juli : In de Nijverheidsschool wordt een leergang over het gebruik van de naaimachine ingericht.

3 augustus : Gevraagd voor Frankrijk : draadjesmakers, kardenmeisjes en andere werklieden. Goed dagloon. Reiskosten betaald. Zich te wenden bij Frans Bilén, In den Ouden Steur, Rode Koningstraat bij het Oudburg.

7 augustus : Ter gelegenheid van de terugkeer van Emiel Soenen, zoon van ridder Florent Soenen, van zijn reis naar het Heilig Land en een deel van het nabije Oosten, stapte een feeststoet op van Maalbrugge naar het kasteel Puttenhove te Sint-Denijs. Het Ridder Soenenspark is gelegen aan de Kortrijkse steenweg. (Links juist voorbij de overweg van de spoorlijn)

14 augustus : De Kamer bespreekt een wet op het kiesbedrog. De Beurzencourant schrijft : "We vragen ons af of de Kamer niet een beetje te ver gaat door haar begeerte om de kiezingen van de damp van wijn en bier te zuiveren ?"

21 augustus : Te Kamerijk heeft de Gentse Koormaatschappij de grote ereprijs gewonnen. De voorzitter van de jury was Ambroise Thomas. Op maandag 21 augustus hield Koormaatschappij een feestelijke optocht.

28 augustus : De heer De Sutter, bakker, heeft drie maal tijdens de

Seghes. Pitzen. Perpète. de Monteforte. Mathieu. Davieux. Simon. Delbecque. Kaminick.
 Dedoncker. Gibant. Magis. Lattain. De Buck.
 Aufief. Paillon. Noix. Bruys. Widy.

Groupe de Sous-Officiers en Boctailon de
 l'Impératrice Charlotte de la Légion Belgo-Mexicaine.

Groep onderofficieren van het Belgisch-Mexikaans legioen

jaarlijkse koningsbolling ingericht door de maatschappij De Drie Sleutels op het Sint-Pietersplein de koningstitel behaald en is nu keizer. Een stoet met een zestal rijtuigen trekt door de wijk.

10 september : Door de wevers wordt aan het stadsbestuur een verzoekschrift overhandigd. Bij opzeg door de patroon moet de werknemer onmiddellijk het werk verlaten, bij opzeg door de wever moet hij eerst nog veertien dagen uitdoen. Er wordt gevraagd voor de beide gevallen de voorwaarde eenvormig te maken. Tevens wordt nog gevraagd, dat er geen kinderen beneden de elf jaar zouden worden tewerkgesteld, dat vrouwen maximum elf uur per dag zouden werken en dat het zondagwerk, dat nog in enkele fabrieken bestaat, overal zou worden afgeschaft. Er wordt nog gevraagd toiletten in de werkplaatsen in te richten en er voor te zorgen, dat de draaiende delen van de machines zouden worden afgedekt.

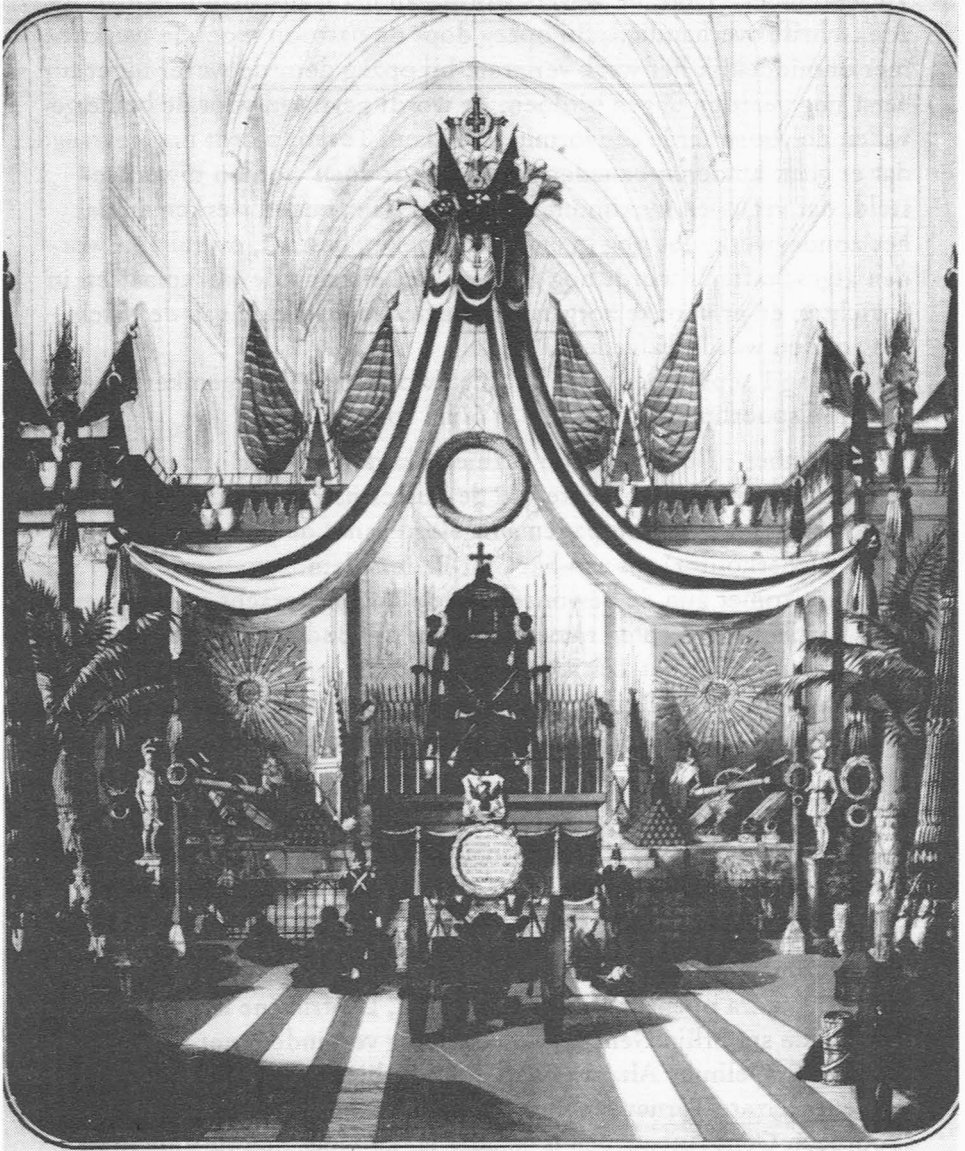
Op vrijdag 1 september werd het nieuw orgel in Akkergemkerk ingewijd. De spoorlijn Gent-Zelzate is bijna voltooid.

15 september : De brug bij de Jezüietenkerk over de Houtlei wordt verbreed tot de ganse breedte van de Bestormstraat. In de Sint-Pietersvrouwstraat worden voetpaden aangelegd vanaf de pomp Ten Spriete (hoek Nederkouter) tot aan het Sint-Pietersplein.

De ganse zomer zijn de bewoners van de Begijnengracht en Begijnendries verplicht deuren en ramen gesloten te houden door de onverdragelijke stank, daar het Leitje sedert jaren niet gereinigd werd. Reeds in de Peperstraat en Burgstraat kan men de stank waarnemen. Evenzo is het gesteld op de Reep, die een grote reiniging behoeft. (De Beurzencourant).

16 september : De kerk van Sint-Stephanus (Augustijnen) zal binnen kort verrijkt worden met twaalf nieuwe schilderijen, die de twaalf Apostelen voorstellen en geschilderd zijn door Arnold Overdeput.

24 september : In de Minardschouwburg wordt het toneeljaar geopend met het werk van Sleenckx "Zoo de ouden zongen, zoo tjiepen de jongen". De opera opent met Guillaume Tell, L'Africaine is ter studie. Men zal de spoorlijn Gent-Eeklo voorlopig verbinden met het spoor naar het Stapelhuis. Alzo worden de spoorlijnen Gent-Eeklo-Brugge en Gent-Zelzate-Terneuzen verbonden met de rijksspoorweg. De spoorbaan Gent-Antwerpen is smaller en kan niet met de andere lijnen worden verbonden. Het werk zal tegen 15 oktober klaar zijn. De vervoerprijs van steenkolen van St.-Gislain naar Eeklo zal met 1,50 fr. tot 2 fr. per duizend kg. verminderen, dit is ongeveer 10 % van de prijs van de steenkolen.

Sint-Baafskathedraal op 14 juni 1865

De Beurzencourant vermeldt een brief, verschenen in een Engelse krant, van F.L. Bauwens, zoon van Lieven Bauwens en wonende te Walworth in Engeland.

28 september : Te Gent werd voor de eerste maal een regelmatige leergang in de fotografie ingericht. De K. Maatschappij voor Schoone Kunsten heeft beslist in 1866 een internationale tentoonstelling van fotografieën te organiseren.

2 oktober : In het hotel Zaman in de Koningstraat wordt een nieuwe katholieke middelbare school, Sint-Lievensgesticht genoemd, geopend.

23 oktober : De trafiek in de Gentse zeehaven, die geopend was in 1827, nam langzamerhand uitbreiding. In 1842 waren er 314 schepen met een gemiddelde tonnemaat van 98 ton. In 1860 waren er 357 schepen met een gemiddelde tonnemaat van 138 ton. En in 1864 was de gemiddelde tonnemaat gestegen tot 165 ton. Bovendien vervangen schepen met schroef of met raderen meer en meer de zeilschepen.

Julius de Hemptinne verdedigde in de gemeenteraad de verbreding van het kanaal Gent-Terneuzen. Het kanaal had een breedte van 30 m. aan de oppervlakte en van 15 m. op de bodem en was 4,60 m. diep. de Hemptinne stelt voor de breedte te brengen op 50 m. (20 m. op de bodem) en de diepgang te brengen op zes meter. Er stellen zich natuurlijk een aantal problemen, waarvan het voornaamste wel was en nog is, dat het kanaal voor een deel op Nederlands grondgebied is gelegen. Bovendien liggen over het kanaal negen bruggen (Muidebrug, Meulestedebr., spoorbrug lijn Gent-Eeklo, Langerbrugge, Terdonk, twee bruggen te Zelzate, Sas van Gent en Sluiskil). De totale uitgave wordt geraamd op zeven miljoen. Gemeenteraadslid Pickaert stelt voor het waterpeil met vijftig cm. te verhogen. Schepen de Maere doet een derde voorstel : het waterpeil verhogen met 74 cm. en de studie aanvangen van een nieuw zeekanaal Heyst, Balgerhoeke tot aan het Rabot te Gent. Het voordeel van dit voorstel is, dat het zeekanaal volledig op Belgisch grondgebied zou liggen. Op 22 januari 1866 zal de gemeenteraad een dagorde goedkeuren, waarbij opdracht wordt gegeven de middelen te bestuderen om de diepgang en de breedte van het zeekanaal te verbeteren. Pas in 1870 zal met de aanpassing van het kanaal op Belgisch grondgebied worden begonnen, terwijl een overeenkomst met Nederland pas op 31 oktober 1879 zal worden ondertekend.

Op 23 oktober keurde de gemeenteraad tevens het reglement van het Lousbergsgesticht, dat zal geopend worden op 8 december 1865, goed. Het personeel bestond uit een econoom, twee knechten en twee toe-

zichters, gekozen onder de proveniers. De econoom ontving een jaarwedde van 600 fr. en genoot kosteloos woning en voeding. De jaarwedde van de knechten bedroeg 300 fr. De proveniers-toezichters ontvingen drie frank per maand. Art. 15 bepaalde : "Tous le prébendiers sont obligés de faire à tour de rôle les corvées ordinaires de l'établissement sauf les cas d'empêchement physique". Vermoedelijk bestonden deze karweien uit kuisen, aardappelen schillen, enz. De proveniers konden ook belast worden met bijzonder werk; ze ontvingen dan twintig centimes per dag. Twee knechten was zeker niet veel en daarom moesten de proveniers wel een handje helpen. Het wassen en de onderhoud van het linnen werd gedaan door de kinderen van het meisjeshuis. Het reglement voorzag ook de samenstelling van de voeding : per dag was voorzien : vlees : 200 gram (zeker beenderen inbegrepen), brood 650 gram, boter of vet : 60 gram, aardappelen 1 kg., groenten 50 gram, koffie of melk 50 gram. We kennen ook de kledij (tussen haakjes de tijd, dat de kledingstukken moeten gedragen worden in jaar) : een jas (4 j.), twee blauwe kielien (1 j.), een laken broek (3 j.) een broek in pilou (?) (1 j.), een lijnwaden broek (2 j.), drie hemden (1/2 j.), twee onderbroeken (1 j.), twee handdoeken (1 j.), twee zakdoeken (1/2 j.), een paar schoenen (1 j.) en een paar klompen (1/2 j.). In het Lousberggesticht werden oude en gebrekkige werklieden van fabrieken opgenomen. Hun aantal bedroeg ongeveer 32.

27 oktober : Victor Hye-De Crom heeft de voormalige abdij van Waarschoot, groot 12 571 m2. en liggende tussen de Coupure en de Stoppelstraat gekocht voor 301 000 fr.

De Melomanen hebben het hotel Maes op de Nederpolder eigendom van ridder De Coninck gehuurd om er hun lokaal te vestigen.

8 november : De Gentse kant begint in het buitenland in hoge gunst te komen. De juffrouwen Beers hebben met hun nieuwe kant genaamd Duchesse op de tentoonstelling te Dublin een medaille behaald; ook op de tentoonstelling te Porto wonnen ze een medaille om de oorspronkelijkheid en de uitmuntendheid van hun werk.

18 november : J. Babut du Marès vraagt aan de stad Gent een concessie voor de oprichting van een waterdistributiebedrijf. De aanvrager wijst er op, dat de bevolking thans slechts beschikt over putwater, regenwater en rivierwater, alle van zeer slechte kwaliteit. Verder wordt gewezen op de grote voordelen van leidingwater : arbeidsbesparing, onderhoud tuinen, brandbestrijding, gebruik baden, hygiëne. De aanvrager raamt de investering op ongeveer drie miljoen, waaruit voort-

Grafmonument H. Van Peene

vloeit, dat de eerste jaren de maatschappij geen financieel succes zal zijn. Daarom wordt aan de stad een toelage gevraagd. Bovendien bekomt de stad talrijke voordelen (fonteinen, brandbestrijding, openbare gebouwen). De commissie, die de aanvraag moet onderzoeken, stelt zich de volgende vraag : “Faut-il laisser à l’industrie privée le soin d’établir, dans une ville aussi importante que Gand, un service de distribution d’eau ?”

De commissie, voorgezeten door schepen de Maere-Limnander komt tot het volgende besluit : “Une distribution d’eau faite par une société conservera toujours un caractère de spéculation financière; sans nul souci des intérêts de la classe ouvrière, les compagnies cherchent naturellement à tirer de leur entreprise la plus grande somme possible de bénéfices. Il suffit d’avoir parcouru les rues de Londres et des autres

villes de l'Angleterre pour reconnaitre combien l'eau, qui coule si abondamment dans les canalisations souterraines, y est rare à la surface pour celui qui ne peut point la payer."

(Mémorial administratif 1866).

Gent zal nog een aantal jaren moeten wachten op een waterdistributiebedrijf.

20 november : Tot in 1865 was Gent ingedeeld in vijf wijken, de politiecommissariaten waren ondergebracht in de woning van de commissaris, die daarvoor een vergoeding ontving. Indien de commissaris verhuisde of op rust ging, verhuisde dan ook het commissariaat. De wijken waren : eerste wijk (Onderstraat 46), tweede wijk (Holstraat 9), derde wijk (Sint-Margrietstraat 38), vierde wijk (Vijfwindgatenstraat 5) en vijfde wijk (Savaanstraat 54). De wijk van de Brugse poort neemt meer en meer uitbreiding en de gemeenteraad keurt een besluit goed, waarbij aan de koning de toelating wordt gevraagd een zesde wijk op te richten.

28 november : Er had een tussentijdse verkiezing voor de gemeenteraad plaats ter vervanging van de leden Ad. Neyt (overleden) en Van Aelbroeck, Colson en Vuylsteke Jourdan, ontslag nemend. De heren Neyt A., Scribe G., Van den Berghe en Van Hecke werden verkozen. 's Anderendaags was er nog een verkiezing ter vervanging van Timmermans A. (overleden) en van Van Mosselvelde en Heyndrickx, ontslagnemend. De heren Dumont, Vander Malen en Motte werden verkozen. Van de 4 251 kiezers waren slechts een gering aantal opgekomen (eerste dag : 850 kiezers, tweede dag 599 kiezers .)

4 december : Na een toertje door de Sinterklaaskramen gaat men zich in het Kelderken Gods te goed doen met een portie gebraden blieken of wat geroosterde paling met een broodje en door een glas goede uitzet besproeid.

10 december : Te Brussel overleed koning Leopold I. Hij was 69 jaar oud.

15 december : De heer Felix de Hemptinne, oudste zoon van Jozef de Hemptinne en Ernest Kervyn, zoon van Kervyn de Volkaersbeke, hebben dienst genomen in het pauselijk leger. Ze zullen pas op 13 januari 1866 vertrekken. Beiden behaalden de graad van onderluitenant. In 1865 zelf vertrokken vijf Gentenaars voor het pauselijk leger, nl. Callant Ad., Hogger L., Vaneenoghe Is., Fierlefyn Edm. en Peereboom Em.

Even moeten we stilstaan bij Felix de Hemptinne. Geboren als zoon van Joseph de Hemptinne op 10 juni 1848 te Gent trad hij na zijn te-

WEVERS VAN GENT.

Broeders,

Wy Wevers, van den heer DIERMAN-SETH, ten getallen van 27 mannen, komen ons tot Ul. te wenden en ons verschil mede te deelen, die onder alle opzichten regtvaerdig en billyk moet beschouwd worden.

Sedert eenige weken is er met het herbloeijen onzer nyverheid, eene algemeene verhooging van loon gedaen geweest, in de voornaemste nyverheidsgestichten van Gent. Die verhooging beliep tot 10 per hondert, en ten hoogsten tot 15 per hondert. De Wevers, in het algemeen, vergenoegden zich met dezen opslag. Ten dien gevolgen, wendde wy ons ook op onze beurt tot onzen patroon, om' hetzelfde te bekomen; maer neen! wy konden slechts 5 per hondert bekomen, in plaats van 10 per hondert. Niettegenstaende die geringe vermeerdering, bleven wy nog weken lang ons werk voortzetten; eindelyk, ons geweten dwong ons insgelyks 10 per hondert te vragen, zoo als al de andere Wevers van Gent gedaen hebben.

Zaterdag laetst zyn wy onthoden geweest in zyn kantoor, en heeft ons gevraegd wat wy verlangden? wy hebben hem eenvoudig geantwoord : dat wy ons vergenoegden met de hedendaegsche vermeerdering, reeds gedaen door de meeste fabrikanten dezer stad. Daerin konde hy niet toestemmen verklaerde hy, zooveel te betalen, dat hy eerder zou stil gelegd hebben, en die er niet mede te vreden was, dat zy onmiddelyk konde hun werkboekje krygen, ter dier omstandigheid, zyn wy met 27 wevers onmedoogend zonder werk gezet, zonder nog te mogen spreken. Nu broeders, het hangt nu af aen Ul. om ons een broederhand te reiken, in het belang van ons allen. Herinnert de spreuk onzer voorvaderen : *hou en trou.*

Gelieft uwe penningen te bestellen, in *St-Jakobs*, kleine Botermerkt, by P. KORN, van 10 ure 's morgens tot 3 ure 's namiddags.

Uwe broeders Wevers van den heer
DIERMAN-SETH.

Gent, drukk. van F. Hago, Brusselschestraet, 8.

rugkeer uit Rome einde 1868 op 3 februari 1869 in het klooster van de Benedictijnen te Beuron (Duitsland) onder de naam van dom. Hildebrand. Hij behoorde tot de stichters-monniken van de beroemde abdij van Maredsous. Het verwondert ons dan ook niet, dat de abdij van Maredsous ontworpen werd door baron Jean-Baptiste de Béthune, die te Gent in 1858 een atelier voor kerkelijke kunst had opgericht. Maredsous is de grootste abdij van de Benedictijnen. Dom Hildebrand werd abt van Maredsous in 1890 en zal dit blijven tot in 1909. In 1894 werd hij door paus Leo XIII benoemd tot primaat van de Benedictijnen. In deze functie zal hij de Benedictijner kloosters in de Verenigde Staten bezoeken. Dom Hildebrand overleed te Beuron op 13 augustus 1913.

16 december : Men is bezig de oude postbussen te vervangen door nieuwe, die groter zijn en uit twee vakken bestaan, nl. één voor brieven en één voor dagbladen en drukwerk. De Gazette van Gent betreurt, dat de opschriften enkel in het Frans zijn.

19 december : Heden wordt de spoorlijn Gent-Zelzate in gebruik genomen.

22 december : De hoofdafdeling van het Vlaamsch Verbond te Gent zendt een adres in verband met de Vlaamse belangen aan koning Leopold II.

Wat gebeurde in 1865 op sociaal vlak ?

In 1860 werd door de Weversmaatschappij een Leesbibliotheek opgericht. In 1862 richtte de Leesbibliotheek een aanvraag tot de minister van Binnenlandse Zaken voor het bekomen van een toelage. De aanvraag werd ondertekend door De Ridder, voorzitter van de wevers. Minister Van den Peereboom schrijft op 11.7.1862 : "La société des tisserands gantois est composée de gens ignorants et aveuglés par de faux principes. On doit chercher autant que possible à leur procurer les moyens de s'instruire et de s'éclairer". Op een ongunstig verslag van het Gents stadsbestuur wordt echter geen steun verleend. In een verslag voor 1862 zegt de voorzitter van het Leesgezelschap Smeesters : doel : onderwijs en beschaving, leden : 80, aantal boeken : 160, lokaal : herberg Sint-Jacobus, Kleine Botermarkt, dit is het lokaal van de wevers. Wat later moet er een splitsing gekomen zijn in de Leesbibliotheek. De oorzaak : door het Leesgezelschap werden alle boeken met een vrijzinnige strekking geweerd. Een groep jongere en meer vooruitstrevende leden was het hiermede niet eens. Ze vormden een eigen leesclub. Deze scheuring had ernstige gevolgen. De twist werd verder gezet in de Broederlijke Wevers en uiteindelijk kwam ook hier een scheuring :

in december 1865 werd de Weversmaatschappij Vooruit opgericht met Karel De Boos als voorzitter.

Wie was die Karel De Boos ? Hij was geboren te Gent in 1842. De eerste maal ontmoeten we een De Boos in een verslag van een politiecommissaris van 22.3.1862. Volgens dit verslag is hij een van de leiders van de optochten gehouden door de katoenarbeiders tijdens de crisisperiode. "De Boos, cabaretier et ouvrier de fabrique, rue S. Hubert 34". Het verslag spreekt echter van Jean De Boos, terwijl de voorzitter van de wevers Karel De Boos is. Mogelijks vergiste zich de commissaris van voornaam - fouten komen meer voor - of wel gold het de vader of een broer; het adres is echter juist. Vast staat dat Karel De Boos of een familielid reeds in 1862 belangstelling voelt voor de problemen van de wevers.

Als we de voornaamste personen, die een rol gespeeld hebben in de arbeidersbeweging ordenen naar hun geboortejaar, krijgen we het volgende beeld :

- a) Bilén (voorzitter spinners) 1819
Jan de Ridder (voorzitter wevers) 1822
- b) Karel De Boos (voorzitter wevers Vooruit) 1842
Jan Seranne (zal wat later De Ridder opvolgen) 1842
Pol Verbauwen : 1844
Paul De Witte : 1848
- c) Van Beveren : 1852
Edw. Anseele : 1856

In 1865 waren er een drietal stakingen : in juni staakten 62 wevers van de katoenweverij Delcroix Buiten de Brugse Poort voor loonsverhoging. Op 28 augustus gingen 27 wevers bij Dierman-Seth in staking voor loonsverhoging. Volgens een vlugschrift van de wevers van Dierman kent de katoennijverheid een opbloei en zijn in een aantal weverijen de lonen met 10 % verhoogd. De wevers van Dierman vragen dezelfde loonsverhoging, maar de patroon wilde maar 5 % opslag geven. De 27 wevers kregen hun werkboekje. In de oproep aan de wevers van Gent vragen ze steun. "Gelief uw penningen te bestellen in St.-Jacobs, Kleine Botermarkt bij Köhn". Volgens een politierapport had deze oproep geen gunstig gevolg en ontvingen de 27 wevers geen enkele steun. Uit deze gebeurtenis kunnen we afleiden, dat zo wel organisatorisch als financieel de maatschappij van de wevers zeer zwak is. Na een week eindigde de staking.

In september was er nog een staking van een dag bij De Moor-Muys in de Sint-Pietersnieuwstraat en dit om betere grondstoffen te bekomen. Op sociaal gebied was 1865 een kalm jaar. Dit is ook het geval

in 1866, maar in 1867 zal het sociaal klimaat grondig veranderen.
In 1865 waren de prijzen van het brood matig.

	Gebuild	Ongebuid	Rogge
6 januari	30 c.	25 c.	16 c.
24 februari	29 c.	24 c.	17 c.
26 mei	29 c.	24 c.	16 c.
21 juli	31 c.	26 c.	18 c.
15 september	30 c.	25 c.	17 c.
1 december	30 c.	26 c.	18 c.

De crisis in de katoennijverheid is sterk afgenomen; in alle nijverheids-takken is er veel werk. Door het Liefdadigheidsbureau werden 3 960 gezinnen met 10 611 personen gesteund : hiervan waren 2 805 ouder dan 60 jaar. De groep telde ook 1 644 weduwen, waarvan 325 met kinderen ten laste.

Door de wet van 16 maart 1865 werd de Lijfrentekas opgericht door Frère-Orban in 1850 omgevormd tot een Spaar- en Lijfrentekas. In 1866 zal op initiatief van Fr. Laurent te Gent het schoolsparen worden ingevoerd, voorbeeld dat alras in binnen-en buitenland zal worden nagevolgd.

Op 9 april 1865 legden de Zudelijken de wapens neer en alzo kwam aan de burgeroorlog in de Verenigde Staten een einde. Vijf dagen later werd Abraham Lincoln, zesde president van de U.S.A. in de schouw-burg te Washington neergeschoten door een aanhanger van het Zuiden. Met het einde van de burgeroorlog werd ook de slavernij afgeschaft. Maar tevens werd het geheim genootschap Ku Klux Klan opgericht. In 1865 werden Rudyard Kipling (1865-1936) schrijver van het Jungle Book (1894) en Nobelprijswinnaar in 1907 en Jan Sibelius, de Finse componist (overleden in 1957) geboren en overleed Pierre Joseph Proudhon, de Franse socialist, die van 1858 tot 1862 in ons land verbleef.

M. STEELS

NOOT

(1) B.R.U.G. bezit het dagblad L'Echo des Flandres niet voor de periode 1.7.1864 tot 30.6.1865. Hierdoor kunnen we niet weten, hoe zijn samensmelting met de Journal de Gand wordt voorgesteld. In het werk "Bijdrage tot de geschiedenis van de Gentse Pers. Repertorium 1667-1914 van E. Voordeckers wordt foutief 30.6. 1864 als datum van het laatste nummer opgegeven. (blz. 161); ook de samensmelting van de Journal de Gand met L'Echo wordt niet vermeld (blz. 287).

BRONNEN EN BIBLIOGRAFIE

S.A.G. : Reeks W 3/49 en reeks R 7 U.

D. De Weerd : De Gentse textielbewerders en arbeidersbeweging tussen 1866 en 1881 (1959).

Avanti : Een terugblik

Daisy Devreese : Een vergeten Gents arbeidersleider uit de vorige eeuw,

Jan Seranne (Handelingen Maatsch. Gesch. en Oudh. Gent. 1967)

Jan Dhondt : Un militant gantois de la première internationale. (Karel De Boos)

Paul Verbauwen : Schetsen uit mijn Leven of de Geschiedenis der Gentsche Wevers.

D. E. Devreese : Nog voor de eerste Internationale : socialist en flamingant.

Franciscus "Kapneus" Bilén (1819-1881) (Handelingen 1968)

EEN EN ANDER OVER DE KLOKKEN VAN HET BELFORT

Les cloches mêlent les pompes de leur grande voix à toutes les fêtes de famille, de la religion et de la patrie. Nombreux sont leurs rapports avec le ciel et la terre, le monde et le temps, la vie et la mort. (Causard, klokkengieter uit Tellin, Luxemburg)

De -e beiaard zingt zo -o schoon hij kan, de vreugde hee -eerst a -alom.
Me -et bloemen kroont de -e vrouw haar man, de bruid haar brui -ui
de -egom. (Blijlied; Th. Sevens & K. Mestdagh)

Dan mocht de beiaard spelen van al u -uw torentransen; dan mocht de grijsheid kwee -elen; dan mocht de jonkheid da -a -a -a -a -a -a -anssen.
Dan mocht de jonkheid dansen. (J. de Geyter en P. Benoit)

Die liedjes zongen en dansten voorheen de ouden maar piepen de jongen nu niet. Hoe zouden ze trouwens een beiaard kunnen laten zingen die, ik weet niet sedert waneer, hoog in zijn toren te dutten hangt. Zonder enige twijfel dromend van in zijn jeugd beleefde avonturen. Van zijn al dan niet roemrijk voorgeslacht weet hij zoveel als niets te vertellen en van zijn geboorte heeft hij alles behalve plezierige herinneringen bewaard. Met name betreffende trieste naweeën welke die blijde gebeurtenis op de voet gevolgd hebben.

Over die geboorte maar ook over die naweeën is een lang en boeiend verhaal te schrijven. We zullen het u minder lang maar, hopen we, wel boeiend vertellen.

Zolang Gent het zonder belfort, dus zonder torenwachters en klokkluiders moest stellen, berustten de door de graaf (van Vlaanderen) aan de stad verleende vrijbrieven (charters, diploma's) in de (houten) toren (1) van de St.-Niklaaskerk en speelde die toren kordaat de rol van